

Slovenski dom

Stev. 251

V Ljubljani, sobota 4. novembra 1939

Leto IV

Novi ameriški nevtralnostni zakon - sprejet

Senat in zbornica sta včeraj z veliko večino izglasovali nevtralnostni zakon, ki omogoča vso pomoč Amerike Angliji in Franciji ter olajšuje poseg Amerike v vojno

Washington, 4. novembra. o. Ameriški senat in zastopniška zbornica sta ponoči z veliko večino sprejela novi nevtralnostni zakon. Od senatorjev jih je 55 glasovalo za novi zakon, 24 proti njemu, od članov zastopniške zbornice 243 za in 172 proti.

Novi nevtralnostni zakon se od prejšnjega razlikuje po tem, da dovoljuje prodajati orožje, strelivo, vojni material in vse drugo blago vojskujočim se državam pod pogoji, da ga takoj plačajo in potem odpeljejo s svojimi ladijami. Nekatere pravice ameriških državljanov so po tem zakonu omejene, pač pa dobiva z njim vlada večjo oblast, da ob vojni lahko sprejema vse sklepe, ki se ji zde potrebni za zagotovitev ameriške varnosti. V uvodu k novemu zakonu stoji tudi določba, da lahko kongres nevtralnostni zakon razveljavi takoj, kadar bi se to zdelo potrebno.

Novi ameriški nevtralnostni zakon pomeni veliko zmago predsednika Roosevelta ter njegove, demokratičnim državam naklonjene politike, saj zagotavlja Angliji in Franciji gospodarsko pomoč Amerike v vojnem materialu in olajšuje možnosti, da tudi Amerika poseže v evropsko vojno, če bi se pokazala potreba.

Predsednik Roosevelt je danes opoldne podpisal novi nevtralnostni zakon, ki bo takoj po podpisu začel veljati.

Roosevelt je po glasovanju v obeh zbornicah poslal predsedniku pismo, v katerem izraža zadoščenje nad to potrebno spremembo v ameriški zakonodaji. Izraža tudi upanje, da se svetovni dogodki ne bodo razvijali tako, da bi bilo potrebno kako novo izredno zasedanje zbornice pred 8. januarjem, ko se senat in zastopniška dom sestane na običajno redno sejo. Predsednik zagotavlja, da bo ves čas imel tesne stike z republikanskimi in demokratičnimi voditelji v obeh zbornicah ter se z njimi posvetoval o mednarodnem položaju.

Nove napovedi o bližnjih pogajanjih med Rusijo, Turčijo in Romunijo

Bukarešta, 4. nov. o. Romunski poslanik v Ankari se je včeraj vrnil iz Bukarešte v Ankaro. Iz Bukarešte je prinesel s seboj navodila svoje vlade, katera bo predložil turškemu zunanjemu ministru. Ko je prispel v Carigrad, je takoj telefonično zaprosil zunanje ministrstvo za sestanek. V turških političnih krogih so trdno prepričani, da bo pri novih pogajanjih med Sovjetsko Rusijo in Turčijo tudi Romunija sodelovala.

Trdijo tudi, da bo Turčija posredovala med Sovjeti in Romunijo za sporazum.

Bukarešta, 4. nov. n. Romunska vlada je zdaj tudi ruski manjšini v Besarabiji dovolila, da se sme organizirati v okviru državne stranke »Fronte narodnega preporoda«. S tem bo tudi ruska manjšina zdaj lahko ustanovljala svoje lastne kulturne organizacije.

Boj z ostanki romunske Železne garde

Bukarešta, 4. nov. o. Romunska vlada nadaljuje akcije proti vsem članom razpuščene »Železne garde«. Tako so romunske oblasti ugotovile, da je z nekaterimi člani te protizakonite organizacije imela zveze princezinja Aleksandrina Cantacuzen. Zaradi tega jo je vlada internirala na nekem kraju v notranjosti Romunije. Princezinja Cantacuzen je bila predsednica romunske ženske zveze. Z »Železno gardo« je sodeloval tudi njen sin Aleksander, ki je bil v tej organizaciji tudi eden voditeljev ter je bil lani v znanem procesu proti »Železni gardi« obsojen na 15 let ječe zaradi veleizdaje. Princ Cantacuzen je pri prevozu v zapor pobegnil.

Predsednik italijanske vlade Mussolini je včeraj imel daljši sestanek z maršalom Badoglio. Novo sodelovanje med Grčijo in Italijo pomeni protitež pogodb med Turčijo, Francijo in Anglijo, dopovedujejo nemški listi, ko razlagajo ta dogodek.

Zbližanje v Podonavju:

Pred začetkom pogajanj za novo trgovsko pogodbo med Jugoslavijo in Madžarsko

Budimpešta, 4. nov. m. Madžarsko časopisje je v zadnjem času spet pričelo objavljati obširne članke, ki so posvečeni gospodarski delavnosti jugoslovanske vlade. Časopisje soglasno poudarja, da se je Jugoslaviji kljub vsem težavam, ki jih prinaša vojno stanje, s pametno gospodarsko politiko posrečilo, da je v zadnjem času sklenila kar pet novih trgovinskih pogodb.

Vsi ti članki v madžarskem časopisju so v zvezi z bližnjimi pogajanjmi jugoslovanskega in madžarskega trgovskega zastopstva za sklenitev nove trgovinske pogodbe. Ta pogajanja se bodo po napovedi madžarskega časopisja začela že prihodnji teden v Beogradu.

Madžarski gospodarski krogi trgovskim pogajanjem med Jugoslavijo in Madžarsko pripisujejo veliko važnost, ker je znano, da Madžarska dolguje Jugoslaviji po klirinskem računu 65 milijonov dinarjev. Madžarski gospodarski krogi menijo, da bi se ta dolg mogel izravnati tako, da bi Madžarska v večji meri dobavljala Jugoslaviji železniški material ter poljedelsko orodje.

Hkratu s sprejetjem novega nevtralnostnega zakona je bilo zaključeno sedanje izredno zasedanje ameriške zbornice. Voditelji obeh glavnih strank se iz Washingtona ne bodo oddaljili, ker hočejo ostati s predsednikom Rooseveltom v stalnem stiku.

London, 4. novembra. »Daily Telegraph« naglašja, da bo odprava prepovedi izvoza orožja v Zedinjenih državah imela po vsem svetu največji odmev in najresnejše posledice. List smatra, da je treba pričakovati zelo važne dogodke. Sklep ameriškega kongresa je ustvaril osnovo za stvarno in enako postopanje napram vsem državam ter odpravlja dosedanje prakso, ki je bila na škodo enega dela vojskujočih se držav.

Washington, 4. novembra. Senat in predstavniški dom sta sprejela na dveh kratkih sejah za-

kon o nevtralnosti, čigar besedilo je popoldne sprejela mešana komisija predstavnika doma in senata z veliko večino v korist vlade. Od tega trenutka dalje je dovoljeno izvažati orožje, municijo in letala iz Zedinjenih držav v vojskujoče se države. Roosevelt bo odpravil vse dosedanje izjave o nevtralnosti ter objavil nove uredbe z zakonsko močjo v skladu z novim zakonom. Razen tega se pričakuje, da bo Roosevelt potegnil meje vojnih con v evropskih vodah. Večina 71 glasov, ki jo je dobila vlada v zastopniškem domu, kjer je 243 poslancev glasovalo za, 172 pa proti odpravi prepovedi izvoza orožja, smatrajo za veliko. Številni člani zastopniškega doma so sklenili glasovati za vladin predlog, ko so videli, da so propadli vsi upi, da bi glasovanje prineslo opoziciji večino.

Sveta stolica in nova boljševiška politika

„Osservatore Romano“ odgovarja sovjetskemu zunanjemu ministru

Rim, 4. novembra. Glasilo svete Stolice »Osservatore Romano« razpravlja nedavni govor Molotova in ostro odgovarja na trditve ljudskega komisarja za zunanje zadeve Molotova, češ da so nesramne in lažne. Govor Molotova je ena sama dolga vrsta laži. Napad Sovjetske Rusije na Poljsko je bil udarec v hrbet herojskemu odporu. Valikanski list napada tudi tisti del govora Molotova, ki govori o »priateljskem duhu«, s katerim se je Sovjetska Rusija pogajala z baltskimi državami za sklenitev pogodb o vzajemni pomoči, po moči, ki pomeni vlikanje Sovjetske Rusije v politiko teh držav. Da se spozna iskrenost preobrnitve Sovjetske Rusije v korist mirne ideje in obsodbo nad uporabo sile, pravi list, zadošča, če

govorimo o izsiljevanju, ki ga je danes polna sovjetska politika, ki zasnuje v notranjstvi in zatira na zunanji. Prav tako je pomembno, da je Molotov čutil potrebo, da zainteresira javnost za usodo komunistov na francoskem in angleškem. Kremelj in kominterni delata še zmerom eno in isto. Sovjetska diplomacija in boljševiška propaganda imata na vodstvu iste ljudi in sta navdahnjeni z istimi idejami. List ostro obsodba zahteve Sovjetske Rusije do Finske, češ da so smešne in nevarne Finske. List dokazuje absurdnost navedb Molotova in končuje z ugotovitvijo, da bi sprejetje ruskih zahtev spravilo Finsko v suženjstvo Sovjetov.

Izjava finskega zunanjega ministra:

Finska je pripravljena sprejeti večino sovjetskih zahtev

Helsinki, 4. nov. Finski zunanji minister Erko je sprejel snovi zastopnike tiska ter jih obvestil o stanju, v katerem so pogajanja med Finsko in Sovjetsko Rusijo. Erko je med drugim izjavil: Finska delegacija je izročila danes v Moskvi odgovor finske vlade. Delegacija ima točna navodila ter dosedaj ni zahtevala nobenih drugih instrukcij. Pogovori tečejo enako kakor prej, korektno in ljubeznivo. Finska je pripravljena izpolniti dve tretjini sovjetskih zahtev. Glede sovjetskih želja, ki jih ne more izpolniti, pa bo Finska zavzela odločno stališče. Navzlic temu smatra za možno, da se pogovori nadaljujejo in da pride do sporazuma. Vendar je pobuda sedaj na ruski strani. Vojaški ukrepi, ki jih je Finska sprejela, imajo izključno obrambni značaj.

Katere sovjetske zahteve je Finska pripravljena sprejeti, minister ni povedal.

Bern, 4. nov. Stockholmski dopisnik lista »Baseler National Zeitung« poroča, da je Švedska precej vznemirjena zaradi hitrega prekreta zuna-

nje politike Sovjetske Rusije. Menijo, da Sovjetska Rusija zaradi svojega ugleda ne bo več popuščala Finski. Švedska bo najbolj ogrožena po morebitnih novih pomorskih oporiščih Sovjetske Rusije. Oporišče v Hangenu ne bo ogrožalo samo Baltičko morje in Finski zaliv, temveč tudi vhod v Botniški zaliv. Aalandska otočja izgubijo v primeru, da Hangen postane sovjetsko pomorsko oporišče, vso svojo vojaško vrednost. Švedski listi menijo, da zasedba omenjenega otoka škoduje švedskim koristim ter zaradi tega javno mnenje podpira finsko stališče. Menijo, da Finska ne bi smela več popuščati Sovjetski Rusiji.

Moskva, 4. nov. Včerajšnja finsko-sovjetska pogajanja so bila popoldne v Kremliju ter so trajala blizu eno uro. S sovjetske strani sta pogajanjem prisostvovala Molotov in Potemkin, s finske strani pa državni svetnik Paasikivi ter šef protokola zunanjega ministrstva Hakkarainen. O vsebini pogajanj ni bilo izdano nobeno sporočilo, vendar prevladuje vtis, da se bodo pogajanja nadaljevala.

Zveza južnovzhodnih evropskih nevtralnih držav - brez Romunije in Turčije?

Rim, 4. novembra. o. Tuji diplomatski krogi v Rimu poudarjajo pomen poživljene italijanske delavnosti v podonavskih in balkanskih prestolnicah. Namen te delavnosti je, združiti države v tem delu Evrope pod vodstvom Italije v močno nevtralno skupino, ki bi se lahko upirala sovjetskemu in nemškemu napredovanju na Balkan ter v Vzhodno Sredozemlje. Kot začetek te zbiranje je treba smatrati napoved o bližnji pogodbi med Italijo in Rusijo.

Temu italijanskemu prizadevanju pa so napoti nekatere resne težave:

1. Romunski spor z Madžarsko in Bolgarijo zaradi manjšin. Brez zadovoljive nekatere madžarskih in bolgarskih zahtev ni moči računati na

trajen sporazum med temi državami.

2. Sovjetske zahteve do Romunije zaradi Besarabije. Te zahteve bi utegnile priversti do takega stanja, ki bi Romunijo prisililo, da bi se z orožjem uprlo Sovjetom in skušala v spor potegniti tudi svoje sosedo, s čimer bi se nevtralnostni blok nedvomno razbil.

3. Močna ovira je tudi stališče Italije same, ki čaka, kako se bo vojna sreča obrnila. Italijanska nevtralnost danes ni taka, kakor je bila v začetku pretekle svetovne vojne.

Zaradi vseh teh težav je verjetno, da bo Italija skušala ustvariti ožjo, toda enotnejšo zvezo nevtralnih držav, v kateri bi bile samo Madžarska, Jugoslavija, Bolgarija, Grčija, Albanija. Romunija in Turčija bi ostali izven nje, ker sta se kolikor toliko vezali na Anglijo in Francijo s tem, da sta sprejeli njuna poročila.

Bukarešta, 4. novembra. »Semnalul« razlaga včerajšnjo izmenjavo izjav med Italijo in Grčijo in pravi, da to dokazuje, da sta ti dve državi kretnili po poti, ki vodi h popuščanju napetosti in ki bo omogočila v bodoče plodno sodelovanje. Ta akcija pomeni lahko tudi uvod v obsenejšo akcijo za zavarovanje vsega Balkanskega polotoka, ki se drži stroge nevtralnosti, miru in načel sodelovanja vseh narodov.

Amerika neizčrppljiva orožarna

London, 4. nov. Minister za preskrbo angleške oborožene sile Leslie Burgin je imel danes v spodnji zbornici govor, v katerem je v zvezi z odločitvijo Amerike, da bo izvažala orožje, dejal, da je Anglija v zadnjih dveh mesecih izdala okroglo 110 milijonov funtov (30 milijard din) za nove tovarne, ki jih potrebuje armada. Sedaj, ko bo tudi Amerika odprta, bomo svojo lastno proizvodnjo nekoliko spremenili in bomo od Amerike dobivali material in surovine, ki jih najbolj potrebujemo. Potrebovali bomo nekatere strojne izdelke, nekatere važne surovine in naznača, da tudi nekaj municije.

Vesti 4. novembra

Zunanji minister poljske vlade v Parizu, Zaleski, je priobčil v pariškem tisku članek, v katerem potrjuje, da je Nemčija lani res predlagala Poljski skupen oborožen nastop proti Rusiji, da bi si Poljska in Nemčija razdelili Ukrajino. Razen tega je Nemčija tudi hotela Poljsko pripraviti do tega, da bi z njo vred zahtevala kolonije.

Za 24 milijard dinarjev je vsega skupaj dala Anglija do zdaj za ustanovitev novih in razširitev starih letalskih tovarn.

Rusija zahteva od Bolgarije del ozemlja ob morju pri pristanišču Burgas, da bi tam uredila veliko letališče, pišejo madžarski listi.

Nemčija in Rusija sta sklenili sporazum o izmenjavi prebivalstva na bivšem poljskem ozemlju. Nemci se bodo izpod boljševikov lahko selili v Nemčijo, Belorusi pa izpod Nemcev pod boljševike. Ustanovljena bo posebna organizacija za ureditev vseh vprašanj, ki so v zvezi s selitvijo.

Sv. oče Pij XII. dobiva za svojo okrožnico nešteto pismen in brzojav z vseh krajev sveta. Za njo se mu zahvaljujejo katoličani in nekatoličani. Vatikansko glasilo »Osservatore Romano« bo nekatere od najznačilnejših zahval začelo priobčevati.

Predsednik Združenih držav Roosevelt je včeraj sprejel časnika ter jim govoril o razmerju med Združenimi državami in Sovjetsko Rusijo. Izrazil je začudenje nad nesramnim govorom rdečega zunanjega ministra Molotova, vendar je dejal, da Amerika za zdaj ne misli odpoklicati svojega poslanika iz Moskve.

Japonski zunanji minister Nomura je včeraj sprejel ameriškega poslanika v Tokiu Crewa in se z njim posvetoval več kakor uro dolgo.

Nemški listi veliko razpravljajo o glasovanju ameriške zbornice, s katerim je bila odpravljena prepoved izvoza orožja v vojskujoče se države. To važno spremembo v ameriškem stališču pripisujejo nemški listi angleški propagandi, ki da je vplivala na ameriško javno mnenje z izmišljenimi zgodbami o nemških grozotah.

Ameriški poslanik v Berlinu Kirk je včeraj posredoval pri nemški vladi, da bi pustila posadko ameriške ladje »City of Flint« vrniti se domov, če bo ladja priplula v kako nemško pristanišče. Parnik »City of Flint« je včeraj prišel v norveško luko Haugesund in vzel na krov ameriško posadko, nato pa odplul v neznano smer.

Sovjetski tisk je začel hudo napadati Švedsko, češar do zdaj ni delal. Napadi izvirajo iz razloga, da si je Švedska upala podpirati finski odpor proti boljševiškim zahtevam.

Nemške oblasti zanikajo vest, da so Nemci v Turčiji dobili naročilo, naj se pripravijo na preselitev v domovino.

Angleški mornariški minister Churchill se je včeraj mudil v Parizu, kjer je imel posvetovanja s predsednikom francoske vlade Daladierom in s francoskimi vojaškimi voditelji.

Angleška vlada namerava po nekaterih vesteh v kratkem razpisati ogromno vojno posojilo v znesku milijarde funtov sterlingov (300 milijard dinarjev). Vojni stroški v Angliji znašajo zdaj, ko se prava vojna ni niti začela, okrog milijardo dinarjev dnevno.

Novi ruski poslanik za Japonsko je včeraj odpohtoval v Tokio in pri odhodu dejal, da so boljševiki pripravljani mirno poravnati vse spore z Japonsko.

Angleški zunanji minister lord Halifax bo prihodnji tork imel najbrž po radiu obsežen govor o vojnih ciljih Anglije in Francije.

Francoska vlada je sklenila zvišati prejemke vojakov na fronti in podpre njihovim svojcem.

Prijateljskim izjavam, ki sta jih druga drugi dali Italija in Grčija, pripisuje ves evropski tisk velik pomen. Zlasti hvalijo te izjave Francozi.

Anglija in Francija sta do sedaj zaplenili nad pol milijona blaga namenjenega za Nemčijo. Od tega je Anglija zaplenila nad 400.000 ton in Francija nad 150.000 ton.

Sedanji posveti med sovjetskim zunanjim ministrom Molotovim in nemškim poslanikom v Moskvi Schulenburgom veljajo po pisanju nevtralnega tiska pripravi novega Ribbentropovega obiska o Moskvi. Nemški zunanji minister naj bi po teh vesteh Moskvo obiskal konec novembra.

Novi italijanski ministri in državni podtajniki so včeraj prevzeli posle.

Na včerajšnji seji francoske vlade je predsednik Daladier poročal o zadnjih političnih ter vojaških dogodkih ter zlasti poudaril morafni pomen zadnje papeževe okrožnice.

880 najmodernejših letal bodo danes popoldne, ko bo začel veljati novi nevtralnostni zakon, naložili v Newyorku na ladje in jih odpeljali v Anglijo in Francijo. Ladje, ki bodo vozile letala v Anglijo in Francijo, bodo do pol pota spremljale kanadske, nato pa angleške bojne ladje, ker bodo Nemci najbrž skušali priti temu dragocenemu blagu s podmornicami do živega.

Naročajte in širite

Slovenski dom!

Kaj bo dobila banovina Hrvatska iz državnega preračuna

Uredba o prenosu kreditov iz osrednjega preračuna

Belgrad, 4. novembra. Včeraj je bila podpisana uredba o prenosu kreditov z državnega preračuna za leto 1939-40 na banovino Hrvatsko, ki pravi:

1. s prenosom poslov se prenesejo iz državne v banovinsko pristojnost banovine Hrvatske iz državnega preračuna odgovarjajoči krediti za drugo polletje preračunskega leta 1939-40 v skupnem znesku 251.406.816 din. Razen tega se odobre banovini Hrvatski za to polletje iz obratnega kapitala glavne državne blagajne za dopolnitev nezadostnih kreditov dodatni krediti v skupni vsoti 21.672.618 din.
2. Za dvomesečne prejemke za pomoč družinam umrlih državnih uslužbencev in upokojencev se odobri banovini Hrvatski dodatni kredit 870 tisoč dinarjev iz obratnega kapitala glavne državne blagajne. Za zaupne potrebe se odobri banu banovine Hrvatske znesek 2 milijona dinarjev na breme obratnega kapitala glavne državne blagajne. Na ime preračunskih rezervnih kreditov se odobrava banovini Hrvatski iz glavne državne blagajne vsota 5.800.000 din. Za organizacijske stroške banske oblasti v Zagrebu bo odprti v banovini Hrvatski izreden kredit iz obratnega kapitala glavne državne blagajne v znesku 25 milijonov din. Ta kredit se sme porabiti za osebne in stvarne potrebe.
3. V kolikor so banovini Hrvatski za drugo polletje že odprti krediti na ta račun, se bo zmanjšal znesek prenesenega kredita za odgovarjajočo vsoto.
4. Bolniške stroške za bolnike s področja banovine Hrvatske, ki jih je po zakonu o bolnišnicah nosila država, in ki bodo nastali do 31. marca 1940, bo plačala država iz svojih sredstev.
5. Vsa pooblastila finančne narave, ki se nanašajo na posle iz pristojnosti banovine Hrvatske, prehajajo na bana banovine Hrvatske.
6. Banu pripada popolna pravica odločanja o neporabljenih kreditih, ki so bili odprti, preden je ta uredba stopila v veljavo, za bivšo savsko in primorsko banovino za posle, prenesene v pristojnost banovine Hrvatske. Preneseni krediti iz državnega preračuna, ki so določeni osebno za bane bivše savske in primorske banovine, pripadajo v celoti banu banovine Hrvatske.
7. Prenesene kredite za osebne izdatke v banovini Hrvatski bo razdelil ban banovine Hrvatske v lastni pristojnosti.
8. V kolikor se bodo v preračunskem letu 1939-40 v pristojnost banovine še prenesli posli državnih oblasti v smislu uredbe o banovini Hrvatski, se bodo prenesli tudi odgovarjajoči krediti iz preračuna 1939-40. Prav tako se bodo dodatno prenesli krediti, ki sploh niso bili ali pa so bili v manjšem znesku preneseni.
9. V skladu s prenesenimi krediti na banovino Hrvatsko se bodo zmanjšali krediti državnega preračuna za leto 1939-40.
10. Glede tega preračuna kakor tudi glede preračunov bivše savske in primorske banovine in banovinskih preračunov za priključene okraje ima ban banovine Hrvatske popolno pravico odločevati.

Slepi Mehlin obsojen na 3 leta zatočenja

Neki starec je bil neposredno kriv tragedije mladih src

Ljubljana, 4. novembra. Kakor smo že včeraj poročali, je veliki senat, ki so ga tvorili sodniki g. Ivan Kralj kot senatni predsednik ter kot sodniki gg. Ivan Brelih, Rajko Lederhas, dr. Julij Fellner in dr. L. Pompe, sodil Antona Mehlin, sina malega posestnika iz občine Sv. Jurij pri Grosupljem, zaradi zločina umora. Obtoženeц je popolnoma slep. Trepalnice mu delujejo, očesi sta nepoškodovani, toda krogla iz samokresa mu je poškodovala očesni živec, tako da je prišel popolnoma ob vid. Prve dneve je v bolnišnici na levo oko še mogel razločiti med temo in svetlobo, toda pozneje kljub velikemu prizadevanju zdravnikov je popolnoma oslepel.

Obtožbenica je zagovarjal odvetnik g. Miloš Stare. Razprava je trajala dobre tri ure in je podala veliko sliko tragedije kmečkega fanta, ki pride v mesto, dobi službo in se prvič v življenju zaljubi v dekle, ki jo namerava poročiti, toda razdrli je mlado ljubezen starec, neki vsiljeni upokojeni poštni uradnik, ki je 19 letno Anico Reboljevo, po poklicu frizerko, popolnoma premetil. Ta starec je dekle, ki se je zdravilo v Dol. Toplicah zaradi revmatizma, vabil na razne sprehode, ji začel objubljevati lažne življenje, ji pravil o svojih dohodkih in ji zatrjeval, da bo dal v poseben penzijo, kjer se bo naučila nemški in igrati klavir. Dekle je temu starcu verjelo, obrnilo hrbet mlademu fantu in mu postalo nezvesto.

Obtoženi Anton Mehlin je odkrito in mirno pripovedoval svojo nesrečo, kako je dekle spoznal pred dobrim letom v Šiški in kako sta se sprva dobro razumela. Dekletu je pomagal tudi denarno, izdal je za njo najmanj 1500 din. Iz Toplic mu je enkrat pisala, da ga več ne mara in da se ne bo z njim poročila. Sam je bil soliden, ni pil, ni kadil, bil je zelo varčen. Usodno jutro ob 8.30, na dan 21. junija je šel na stanovanje Aničine sestre Regine Reboljeve. Od nje je hotel zvedeti, kakšen je pravi vzrok, da ga Anica zaničuje in da zanj ne mara več. Ko je stal pred vratmi II. nadstropja hiše št. 14 na Starem trgu, je prišla po stopnicah Anica. Nagovoril jo je, ona je bila osorna. Dejal ji je:

»Anica, daj mi vsaj dobro besedo, da mi boš službo rešila.«

Dekle je zapovedovalno in ježno odvrnilo:

»Izginitel! Z vami nočem imeti nič. Pustite me na miru!«

Kaj se je v tem trenutku zgodilo, sam nič ne ve. Bil je popolnoma zmeden in razburjen. Počil je strel, nato se je nekoliko zavedel. Zatrjeval je sodnikom: »Ne čutim se krivega. Sam sem nisem zavedal, kaj sem storil v tistem trenutku.«

Zaslišanih je bilo 6 prič, nakar so bili prečitani še razni zapisniki. Nekatere priče so pokojno Anico Reboljevo označevale kot zelo osrčno in domisljavo dekle. Priča Žužek, obtoženeцov stanovski tovariš in sostanovalec, je med drugim dejal: »Ponoči je prišel pred usodnim jutrom domov. Ni mnogo spal. Povedal mi je, da je prišlo med njim in Anico do nesoglasja. Solze so mu prišle. Drugače je bil tih. Dejal mi je tudi: »Nikoli se ne bom oženil, ker me ona ne mara.« Obtoženeц mi je vse zaupal in sva bila dobra prijatelja.« Druge priče so omenile, da je bil obtoženeц sicer miren in pošten fant, toda nagle jeze. Po kon-

Belgrad dobil 20 novih avtobusov

Belgrad, 4. novembra. m. Na snočnji seji beograjske mestne občine je bilo sklenjeno, da bo ta občina nabavila 20 novih avtobusov, s katerimi bo izpopolnila prevozna sredstva na dosedanjih progah. Avtobuse bo dobavila »Automontaža« iz Ljubljane po 300.000 din za vsakega.

Davidovičev zagovor

Belgrad, 4. novembra. m. V današnji »Politiki« predsednik demokratske stranke Ljuba Davidovič obširno odgovarja na zadnji dve izjavi, ki ju je podal predsednik vlade na račun demokratov. V svojem izjavljanju Ljuba Davidovič brani dosedanje politiko svoje skupine, predvsem politiko glede sporazuma s Hrvati.

Zahtevajte povsod naš list!

Ljubljana od včeraj do danes

Nekam isto pesmico gode vreme danes kakor je včeraj. Dežja ni toliko, da bi bilo vredno odpirati dežnik, prši pa le vztrajno, kar nehati ne more. Človek, ki se mora kaj časa pomuditi zunaj, pride domov moker kakor če bi bil hodil po najhujšem dežju. Takole potuhnjeno, rahlo pršenje se kar užre v obleko in jo zmoči temeljito. Isto vreme, ki je že včeraj delalo dan dolgočasen, se bo najbrž potegnilo tudi še čez današnji dan v jutrišnje nedeljo. To je še dobro, da tehle štirinajst dni tja do polovice meseca novembra, ljudje nimajo kaj posebnih skomin do nedeljskih izletov. Vsak rašči lepo ostane v nedeljo popoldne doma, marsikomu se sploh ne da iz hiše, posebno, če je doma kaj prijetna družina. Domina »poje« in »šah« in kakšen nedolžen »snopec« za stare gume. Pa tudi mine. Pozneje, v drugi polovici novembra, pa meščani že začenjajo postajati nestrpni. Zve se, da je tod ali tam malo višje dober sneg za smučanje. Takrat jih pa le še stežka tudi slabo vreme zadrži v mestu. Srečo gredo poskušat, pa naj že bo kakor hoče. Seveda si ves teden žele, da bi v nedeljo dobili lepo vreme. Stvar postane pereča, kajti koliko več je vreden izlet ob lepem vremenu kakor na smučanje po dežju! Zazdaj na tega še ni. Človeka priroda ob nedeljah, posebno ob takemle vremenu kakor ga imamo zdaj, ne more izvesti prav nikamor iz hiše.

„Jesenci“ prihajajo v mesto

Te dni je v našem mestu po ulicah še prav posebno živo. Ze na kolodvoru pričena drendaj. Velike množice bodočih vojakov, rekrutov, se vsipajo dan za dnem iz železniških vagonov. Vse ulice so jih polne, najbolj pa tiste ceste, ki vodijo v vojašnice. Vsak ima pripet šopek za klobukom ali pa v gumbnici lep nagel, ki ga je dobil doma od dekleta. Tudi danes so prišli v Ljubljano velike skupine rekrutov, ki se zdaj še razganjajo v civilnem življenju, prav naglo pa bodo že začutili strogost in resnost vojaškega stanu. Vsak pride enkrat na vrsto, vsak, ki je korenjak za to. Tle rekruti, ki prihajajo zdaj v vojašnice, so na deželi dobili naziv »jesenci«, oni aprila meseca pa »spomladanci«.

Novi ponesrečenci v bolnišnici

V bolnišnico so včeraj sprejeli naslednje ponesrečence:

Hrena Franca, posestnikovega sina z Verda. Hren si je pri delu poškodoval roko;

Turšiča Jožeta, posestnikovega sina iz Begunj pri Cerklji, ki ga je konj udaril v desno koleno;

Občinske in poslanske volitve bodo kmalu

Tuzla, 4. novembra. m. V Tuzli je bil včeraj shod zemljoradniške stranke. Na njem je govoril tudi dr. Branko Čubrilo. V svojih izjavljanjih je med drugim branil sporazum s Hrvati. Glede bodočega dela kralj. vlade je minister dr. Branko Čubrilo dejal, da bo vlada kmalu izvedla občinske in poslanske volitve. S tem vprašanjem se bavi zdaj že tudi vlada ter ga je preučevala, kakor to poročamo na drugem mestu, včeraj na sestanku zastopnikov vseh vladnih skupin. Na včerajšnji seji v tem oziru ni bil sprejet še noben konkreten sklep ter se bo konferenca v ponedeljek nadaljevala.

Poročila iz Murske Sobote

Kje so kažipot?

Marsikdo, ki pride v Prekmurje, se prav lakavo izrazi o prekmurskih cestah, toda kažipotov v soboškem okraju pa le manjka. Saj to za domačine gotovo ni tako važno, vendar vsi, ki prihajajo v Prekmurje, niso domačini in za njih so brezdomno potrebni orientacijski pripomočki. Med te pripomočke prav gotovo spadajo tudi kažipot in krajevni napisi. Pri slednjih mora človek včasih imeti precej bujno fantazijo, da iz razbitih črk izluči pravo krajevno ime.

Nesteto cestnih križišč čaka na kažipote. Merodajni činitelji pa bi se morali zavedati, da je v soboški okraj vključeno poleg Sobote, še mnogo, mnogo vasi, ki so med seboj povezane s cestami in se te ceste na mnogih krajih tudi križajo. Ureditve kažipotov in krajevnih napisov je nujno potrebna posebno, ker to ne zahteva nobenih večjih investicij. Saj ima sosedni lendavski okraj to prav dobro urejeno.

Sezonsko delavstvo. Zaradi težkega mednarodnega položaja, ki je nastal zaradi izbruhov vojne v Evropi, so v marsičem prizadeti tudi slovenski sezonski delavci, ki še vedno prihajajo v domovino. Njihova organizacija, Zveza poljedelskih delavcev v Murski Soboti, jim povsod, kjer je le mogoče, pomaga. Na njihovo intervencijo je ministrstvo po-

Miho Levarja, delavca z Mirne. Levar je padel, pa si je pri padcu zlomil levo roko;

Krmelja Toneta iz Dolne pri St. Vidu nad Ljubljano. Krmelju je pri delu stroj poškodoval prste na desni roki;

Alfonz Pavšnar, zasebni uradnik, si je po nevarnosti porezal roko ob šipi.

Slovenci na ameriških svetovnih razstavah

Ljubljana, 4. nov.

Na snočnjem prosvetnem večeru je predaval v franciškanski dvorani g. Viktorijan Demšar. Predavatelj je orisal svetovni razstavi v New Yorku in San Francisku, ki so si ju ogledali tudi nekateri Slovenci. Pri svojih izjavljanjih se je ustavil pri posameznih paviljonih, ki so jih postavili razni narodi na teh, gotovo največjih in najzanimivejših razstavah, kar jih je bilo kdaj prirejenih. Omenil je tudi jugoslovanski paviljon, s katerim pa se ni mogel preveč pohvaliti. Toda, ker smo potrpežljivi ljudje in ker nas menda ves svet nič kaj dosti ne briga, je še najbolje, če se zadovoljimo s staro tolažbo, da bo prihodnjih boljše.

Iz izjavljanj snočnjega predavatelja smo tudi videli, da so razni narodi trtovali najboljše, kar so imeli, da bi vsemu svetu pokazali, kaj premorejo. Predavanje samo je bilo zaradi živahnosti podajanja in tudi zaradi snovi same zelo zanimivo, posebno še, ker so ga spremljale številne ekipske slike.

Litija

Važna sprememba pri okrajnem cestnem odboru v Litiji. V začetku oktobra t. l. je odstopil od funkcije cestnega načelnika za okrajni cestni odbor g. Hinko Lebinger. Nekaj tednov na to pa je bil razrešen tudi kot odbornik okrajnega cestnega odbora v Litiji. Za novega cestnega načelnika je bil izvoljen g. Koprivnikar Emil, mizarski mojster iz Litije. Poše je prevzel dne 24. oktobra t. l. Ob prevzemu te častne, še bolj pa odgovorne dolžnosti, želimo novemu g. načelniku mnogo vsestranskih uspehov! Okrajni cestni odbor je važna gospodarska ustanova, ki potrebuje za svoje vodstvo moška dela in poštenja, moža, ki mu je pri srcu blagor davkoplačevalcev in vsestranski napredek okraja, katerega po svoji funkciji zastopa.

Umrj je 1. novembra po daljši bolezni v Gradcu pri Litiji 70 letni predilniški mojster v pokajo, Majhenšek Anton. V litijski predilnici je bil zaposlen nad 22 let, pred prihodom v Litijo pa pri drugih tovarnah nad 26 let. Pogreb je bil v petek, dne 3. novembra t. l. ob 9 dopoldne s sv. mašo.

750.000 angleških otročičev bodo izselili iz velikih mest

London, 3. nov. Včeraj je v parlamentu govoril minister za zdravje Elliot o izselitvi civilnega prebivalstva iz velikih mest in poudaril njen pomen. Načrt za izselitev prebivalstva odreja, da je treba preskrbeti 750.000 majhnih otrok, 542.000 mater in večjih otrok, 12.000 žen, bodočih mater in 77.000 ostalih, ki jih je treba še izseliti. Minister Elliot je porabil to priložnost, da se je zahvalil vsem tistim materam iz notranjine države, ki so izseljenecem izkazale vso potrebno nego. Novi načrt odreja nastanitev prebivalstva po zasebnih in praznih hišah, ki so v takšnem stanju, da lahko človek v njih stanuje. Na koncu svojega govora je Elliot poudaril, da je dosedanje izseljevanje poteklo zelo uspešno.

šte in telegrafa odobrilo vsem sezonskim delavcem polovično vožnjo na poštah avtobusnih progah od 15. decembra t. l. Ta popust velja samo za vozno karto, za prtljago pa morajo plačati predpisane pristojbine. Za ta popust se morajo delavci, ki prihajajo iz Francije ali Nemčije, izkazati s potrdilom, da res pridejo iz zamejstva.

Ker so zaradi pošiljanja denarja precejšnje težkoče, prihajajo sezonski delavci močno obloženi s prtljago, ki jo nakupijo v državah, kjer so bili zaposleni, v kolikor jim je to mogoče. Hrud udarec so letos doživeli sezonski delavci in je z vso resnostjo treba misliti, da se ti ljudje zaposle doma. Korist bodo imeli sami delavci, Slovenija in slovenstvo ter tudi država.

Fantje so se stekli

Veselica se mora končati s pretepom. Tako so tudi fantje na veselici v Bratovcih pomerili svoje moči, ker je Vereš Stefan raztrgal samovzerno Baligaču Alojzu. Slednji je pograbil nož in v begu dohitel Vereša ter mu zarinil nož v hrbet. Zaradi rane in ranjenih pljuč je moral Vereš v bolnišnico. Baligač Alojza pa je oknožno sodišče obsodilo na 5 mesecev zapora, čeprav se je zagovarjal s silobranom.

To so bili otroci velikega mesta. To da ne tišči razvajeni, gosposki otroci, ki se vozijo z avtomobili lepo oblečeni in spiti, marveč otroci z ulice. Njihovi starši, kar so jih otroci sploh še poznali, so imeli večje skrbi, kakor pa da bi se bili utegnili brigati za to, kod se potepajo pobalini.

Tako so živeli, da sami niso vedeli prav kako, in počasi, pa zanesljivo zoreli za zločin.

Tudi ta dan s v skupini postopali po cestah in iskali prilike za kako junaštvo. Soapyju se je bilo med postopanjem posrečilo, da je izmaknil nekaj zrelih paradiznikov. Bim je sunil tri še vroče pogache in delal načrte, kako si jih bodo razdelili. Crab pa je imel polne žepe jabolk, za katerimi se je omeril Italijan na voglu, kakor po navadi.

Bili so veseli uspeha in se že dogovarjali, kako bo s plenom, ko jih je kar na lepem srečal »dolgi Jack«, stražnik, katerega so se edinega bali.

Obrazi so jim v trenutku postali anjeleko nedolžni in vlnudno so pozdravili moza postave, ki se je sumljivo obračal za njimi. Previdno so se ozirali, če bo krenili za njimi ali ne. Ko so videli, da se je mož obrnil drugam in dobil važnejšega posla, je Soapy ritensko vrgel zreli paradiznik tako spretno, da se je raztreščil prav na ploščatem stražnikovem pokrivalu. Policajev obraz je bil takoj pridoben glavi zaklanega vola.

Umetnost obstreljevanja policajev torej v dvajsetih letih ni bila izumrla. Če bi jih bil videl Rocky, bi bil ugotovil, da

Angeli garjevih lic

Roman s slikami

18

ni nič novega med mladimi ljudmi, odkar je on zapustil te ulice. Stražnik se je zastoj jezil. Malo je sumil skupino bosopetcev, ki so se naglo umikali, toda vedel pa le ni, ali so bili oni ali ne.

Ko so bili iz dosega »dolgega Jacka«, so nadaljevali s svojimi pobalinstvi.

Pognali so po klancu poln branjevski voziček, podrli dekle s košaro na glavi, nagnali z vpitjem v strah trgovca, ki je imel veliko blaga zloženega pred trgovino. Skratka: pomalem so strahovali ves ta mestni predel in nihče jim ni mogel nič.

Hodili so tako brez cilja, dokler ni Soapy nenadno obstal in pokazal na gospoda, ki je etopal pred njimi počasnih korakov ter pazljivo prebiral časopis.

»Pozor, fantje. Poglejte tistega gizdalina... Na delo!«

Bili so Jobro izurjena družina, zato jim ni bilo treba kaj dosti praviti, kaj naj vsakdo stori. Takoj so se postavili pred prah dveh hiš in se začeli čez cesto žogati. Zogo so za take prilike vedno nosili s seboj.

Igra je bila videti nedolžna, kakor je igra majhnih punčk, zato gospod s časopisom sploh ni pazil, ko se jim je približeval.

Stražnik se je sumljivo oziral za bosopetci.

Ko je bil vstric njih, se je že naredilo tako, da so se ravno ta trenutke spili. Angeli z zogo so se hudo razburili, si planili v lase ravno ko je »gizdalina« šel mimo njih, tako da so ga dobili v gredo pretepa.

Gospodu se stvar ni zdela nič čudna, prisegel bi bil, da se je čisto po naključju znašel med njimi. Prerivali so se okoli njega, se tolkli, vpili... Zdaj pa zdaj je še on dobil katero v nogo ali v boko, pa ni nič zameril. Čakal je samo, kdaj se jim bo ljubilo nehati.

Nazadnje se je nekomu posrečilo, da se je prikopal do žoge. Soapy je tedaj tih zažvižgal. Na mah je bilo pretepa in vika konec, vsi so se razbežali, kakor da ni bilo nič in kakor da se niso še pravkar na žive in na mrtve pretepali.

Gospod se je nasmehnil, kakor da se je nečesa spomnil. Gledal je za njimi, ko so se podili po ulici navzdol, videti je bil zamišljen.

Čez čas je nekam kar tako potipal v suknjič, če ima listnico.

Listnice ni bilo in denarja seveda tudi ne...

»Aha«, je dejal in stisnil ustnice ter se malo nasmehnil.

To je bila torej borba za zogo in pririvanje okoli mirnega človeka, ki je šel po ulici. Lahko bi si bil mislil, saj zvižgača ni bila nova!

Stisnil je ustnice in naglo stopil za pobalini. Časopis je potisnil v žep in skomignil z rameni, kakor je delal vedno, kadar je bil malo nemiren. Krenil je po ulici, v katero so bili paglavci izginili.

Od tu in tam

O novem občinskem zakonu ter o občinskih volitvah so včeraj razpravljali na konferenci zastopnikov posameznih vladnih skupin, ki je bila v predsedništvu vlade. Udeležili so se je predsednik vlade in stranke Dragiša Cvetković, predsednik senata in podpredsednik stranke dr. Anton Korosec, gradbeni minister dr. Miha Krek in prometni minister inž. Beslić, dalje ministra Boža Maksimović in dr. Laza Marković, predsednik zemljoradniške stranke dr. Milan Gavrilović in ministri brez listnice dr. Konstantinović. Ker je na dnevnem redu več zelo važnih vprašanj, se bo seja tudi v ponedeljek nadaljevala.

Hrvaškega bana je prišlo pozdravit zastopstvo 120 kmetov iz okrajev Sid in Blok, ki sta bila z uredbo o ban. Hrvaški priključena tej banovini. Ti zastopniki so izrazili banu svojo vdanost, pa tudi upanje, da jim v bodoče ne bo več treba toliko mledovati, kakor do zdaj, če bodo hoteli zboljšati svoje življenjske razmere. Ban dr. Šubišić se je za njihove izraze pristočno zahvalil in med drugim dejal: »Brazje in prijatelji! Prijeto ste me presenetili zato, ker so med vami Hrvatje, Srbi, Nemci, Slovaki in Rusini. Ker ste prispeli sem, moram verovati, da so vaša čustva čustva iskrenega zadovoljstva nad tem, da ste prišli v banovino Hrvaško. Zadovoljen sem, da ta čustva izražate vsi. Posebno sem zadovoljen, ker poudarjate, da boste v tej slogi in zadovoljstvu na meji banovine Hrvaške delali tako, da bo ta banovina mogla doseči one cilje, ki si jih je zastavila zase in za vso državo... Zadovoljen sem, da vidim tu tudi Srbe, o katerih se govori, da jih na Hrvaškem pobijajo, kajti ne bo preteklo mnogo časa, ko boste vprav vi dokaz bratske strpnosti in ljubezni. Prosim vas, da poneseite od tod vašim ljudem doma pozdrave in prepričanje, da ste svobodni v svoji hiši, prav tako kakor tudi Hrvatje žele biti svobodni v svoji Hrvaški.

Z velikimi slovesnostmi so včeraj v Zagrebu pokopali umrlega dr. Gavrilu Manojlovića, profesorja na zagrebški univerzi in dolgoletnega predsednika Akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu. Pokojnik dr. Manojlović je po rodu Dalmatince, doma iz Zadra. Leta 1879 je promoviral na dunajski univerzi za doktorja filozofije. Pozneje je deloval kot profesor zgodovine in klasične filologije. Proslavil se je s svojimi številnimi znanstvenimi dela, ki so vzbudila ne samo v domovini, pač pa tudi drugod precejšnjo pozornost. Najpomembnejša so njegova dela o starem Bizancu, sedanem Carigradu. V tem svojem delu je na iznajdljiv način opisal odnose med nekdanjem Bizancem in Slovani.

Novo delniško družbo z imenom »Jugoslovanski rudniki mangana Cer-Nebojša«, ki bo imela svoj sedež v Beogradu, bodo v kratkem ustanovili. Delniški kapital te družbe je milijon dinarjev. Družba se bo bavila s trgovino rudarskih proizvodov, v prvi vrsti z eksploatacijo in prodajo manganove rude v Jugoslaviji, v prvi vrsti iz rudnika pri vasi Cer v bližini Kičeva.

Letošnja trgatve smederevskega grozdja ni zadovoljila, kakor se je izkazalo zdaj, ko je po večini že končana. Vzrok temu je bilo preobilno deževje, ki je padalo vprav tedaj, ko je grozdje začelo zoreti. Posebno slaba je bila letina za belo grozdje, ki ga je v teh krajih največ. Po nekaterih vinogradih je bilo letos celo 40 do 30 odstotkov manj grozdja, kakor pa lansko leto, ker je prežgodaj začelo gniti in odpadati. Črnemu grozdju je škodovala precej peronospora tako, da ga je bilo letos približno polovico manj kot lani. Nerečo pa so smederevski vinogradniki imeli tudi pri prodaji grozdja v tujino, kajti zadnje mesece je vladala precejšnja negotovost, ali bodo za svoji pridelek dobili kaj, ali pa nič, in ga zato raje niso izvažali.

Približno 20 milijonov kilogramov tobaka pridelala Jugoslavija vsako leto. Nekako polovico ga porabi sama, ostalo pa proda v druge države. Po poročilih iz posameznih krajev, kjer pridelujejo tobak, je letošnji pridelek nekoliko boljši od lanskega, poleg tega pa ga je tudi vsako leto več, ker je država dala nova dovoljenja za saditev tobaka. Naš najboljši tobak je hercegovski, nato pa glede na kakovosti južnosrbski, črnogorski, severnosrbski in dalmatinski. Ker je tobaka vedno več, je uprava državnih monopolov sklenila zgraditi nova skladišča in tobacne postaje, poleg tega pa je posvetila veliko pozornost tudi zgraditvi Tobaknega instituta v Prilepu in osrednje ogledne postaje v Domanovičih. Ker so odkupne cene tobaka občutno nižje kot pa so bile prej, tobaka tudi nič več toliko ne tihotapijo.

Položaj delavcev in zasebnih nameštencev, ki so bili poklicani na orožne vaje, bodo kmalu uresili, kakor napoveduje srbsko časopisje. Že ves mesec potekajo pogajanja med zastopniki delavskih in delodajalskih zbornic za ureditev prejemkov delavstva in zasebnih nameštencev v času, ko so morali služiti vojsko. Gre tudi za sklep, da imajo delavci in zasebni nameštenci pravico, da jih podjetja po končani vojaški službi v zameno spet nazaj na delo. Pogajanja so se pred desetimi dnevi zaradi nadaljnjih posvetovanj prekinila. Ker pa delodajalci teh posvetovanj še niso končali, so se delavske zbornice pritožile na ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje dr. Budisavljevića. V četrtak pa je minister sprejel zastopnika osrednjega tajništva Delavskih zbornic Zarijo Popovića, ki je poudaril potrebo, da se čim prej izda uredba, s katero se bo omenjeno vprašanje dokončno uredilo. Minister Budisavljević je obljubil, da bo delo za izdajo takšne uredbe podprl in pospešil.

Zaradi navijanja cen in brezvestne špekulacije je bilo v zadnjem času obojenih že nešteto ljudi po vseh krajih naše države. Zdi se, da nekateri trgovci v tem kar tekmujejo, čeprav se prav dobro zavedajo, da so kazni za takšne prestopke precej občutne. Tako je bil zadnje dni kaznovan neki David Steiner (seveda Jud) z desetimi dnevi zapore in 4.500 din denarne kazni, ker je prodal zabojevsku za 120. din namesto za 100 din. Pred sodiščem je vzbudil precej pozornosti že zato, ker je svoj greh čisto odkrito priznal, kar je gotovo nekaj nenavadnega. Pred sodiščem je mirno pripovedoval: »To je bila nova pošiljka blaga za 20 din dražja od stare. Prodajal pa sem za ta denar stvari pošiljko in mislim, da me to na stvari prav nič ne spremeni. Nisem imel slabega namena, pač pa me je k temu privedla moja desetletna praksa! — Seveda ga tak zagovor ni mogel rešiti kazni. Ne samo v Beogradu, tudi pri nas je menda precej takšnih navijalcev cen, ki nimajo slabega namena in ki jih je k temu privedla že praksa...«

6000 ton riža so letos pridelali samo v kočanskem okraju v Srbiji. Ne samo, da so kmetje pridelali precej več riža kot lani, pač pa je bila tudi kakovost letos dosti boljša. Pravijo, da toliko in tako izbornega riža v teh krajih že deset let niso imeli. Na kočanskem trgu ga prodajajo po šest ali sedem dinarjev za kilogram.

Kogojeva akademija v gledališču

V opernem gledališču je bila enoči prirejena akademija, katere gnotni iznos je bil namenjen za podporo velikemu slovenskemu skladatelju Mariju Kogoju, ki ga je težka usoda tragično udarila in mu preprečila nadaljnje delo za dvig ter obojgati slovenske glasbene kulture. Vse pohvale je vredno, da so se uvideti ljudje mojstra »Črniha maeke«, »Requiem« in nešteti drugih znamenitih kompozicij opomnili v njegovi nesreči ter privedli zani poseben večer. Občinstva se je nabralo precej, prav pa bi bilo, če bi se ob takih prilikah odzivalo povabilu prirediteljev še v večjem številu.

Akademijo je pričel operni orkester, ki je pod taktirko dirigenta g. Neffata odigral Musorgskega »Noč na Pusti gori«. Dnemonična sila preveča to mogočno kompozicijo, iz podzemlja in iz vseh zavrnjenih sfer prihajajo motivi, pošastno se love in objemajo, čudno vrvanje pretresa zrak, grozotna moč nastopa s peklensko brutalnostjo, vedno bolj divje, vedno hitreje se pade zvoki, vse kipi, se suče in gode v tem črnem kotlu, nečiste sile privrše od vseh strani in se požene v besno evatovanje, orglastičen ples pomena vse, kar mu je na poti, groza mora prevzeti sledeče človeško srce pred tem divjim rajanjem malih in velikih vragov, čarovnic, čatežev in malikov. Drob zemlje se je odprl, nečiste sile so privrele iz nje kakor vihar in poselele noč: vse dokler v bližnjem zvniku ne prične biti ura, ko besni vrtež poneha, spahne, se unese in se spet vleže na zemljo minna, mesečna noč v vsej svoji nedolžni, brezskrbni lepoti in tišini. Orkester in dirigent Neffat sta svojo nalogo opravila prav dobro in izvedla kompozicijo na eplošno zadovoljstvo.

Nato je operna pevka Heybalova občuteno zapela Kogojovo »Jaz se te bom spomnila« ter Švarovi »Mesečna noč« in »Pomlad«. Za lepo izvedbo je bila deležna splošnega, navdušenega priznanja.

Fr. Lipah je nato recitiral v mojstrsko pogojenem tonu, razločno in krepko Vodnikov »Vršace«. Tudi njega je občinstvo nagradilo z obilnim plaskanjem.

Nadarjena mlada pevka Bašičeva je zapela Mendelssohn-Bartholdyjevo »Slišaj Izrael« ter Zajčovo »Domovini in ljubavi«. To pevko odlikuje prav dober glasovni material, svež, dovolj močan, prožen in v barvi simpatičen. Smisel ima za neveljivo dramatsko podčrtavanje in dobro muzikalno izražanje. Zdi se, da jo čaka še prav lepa bodočnost.

Eden stiri leta, drugi stiri mesece

Maribor, 3. novembra.

V včerajšnjem »Slovenskem domu« smo prebrali obširnejši poročilo o dveh slučajih, o katerih je razpravljala danes mali kazenski senat okrožnega sodišča v Mariboru. Pri prvi razpravi je stal pred sodniki 23 letni cestni delavec Franc Zajc iz Ogulina zaradi uboja in telesne poškodbe. Zajc je izvršil v nedeljo, dne 6. julija t. l. znani pokol na Fali. Bil je znan pretepač, pa so mu domači fantje nedeljo poprej odkupili korajžo s tem, da so ga precej nabukali. Zato se jim je hotel maščevati ter je prišel naslednjo nedeljo za njimi v gostilno na Fali. Tam je navlil na svoje nasprotnike z nožem v roki ter je Franca Burjo in Ivana Petkovića precej hudo ranil, zatem pa je ves besen planil še na Jerneja Lampreta, katerega sploh ni poznal in ki je bil pri tem epopodu čisto nedolžen, pa ga je vpricho njegove žene in otroka zabodel do smrti v srce. Zajc je bil zaradi tega dejanja danes obsojen na 4 leta in 2 meseca strogega zapore, nedolnemu sinu pokojnega Lampreta pa bo moral plačevati mesečno 150 din vzdrževalnine. Zajc je sodbo sprejel. — Pri naslednji razpravi so sodniki obravnavali zgodbo o tajinstvenih gonilnih jermenih, ki so izginili iz delavnice drž. železnice v Mariboru ter so jih orožniki odkrili v okolici Ljutomer pri nekaterih tamkajšnjih mlinarjih. Zaradi tatvine teh jermenov se je zagovarjal 40 letni delavec v žel. delavnici, Tomaž Filipič ter je bil obsojen na 4 mesece zapore, 600 din denarne globe, vse skupaj pogojno na tri leta.

Zmedenec na nočnem izprehodu

Maribor, 3. novembra.

V nocojšnji noči je stražnik, ki je patroliral mimo okrajnega glavarstva proti Trgu Svobode, zagledal naenkrat med drevmi na Jugoslovanskem trgu skrivnostno prikazen, ki ga je prvi hip kar osepnila. Med debli je videl belo postavko, ki se je popolnoma tiho pomikala naprej. Stražniki pa so korajžni ljudje, ki ne verujejo v strahove in tako je tudi ta stražnik naglo stopil naprej, da bi si prikazen natančneje ogledal. Vse osepel je ugotovil, da ima pred seboj nocojšnjega izprehajalca v nenavadni obleki. Mož se je sprehljal samo v spodnjih hlačah in srajci, pa bos in golglav. Zdelo se je, da se kljub močnemu mrazu in megli v takšni lahki obleki kar dobro počuti. Stražnik je pristopil ter ga vprašal, kaj naj ta maskerada pomeni, dobil pa je tako zmeden odgovor, da je takoj ugotovil, da ima opravka z duševno zmešanim človekom. Pregovoril ga je, da je šel z njim do policijske stražnice, kjer so ga ugotovili, da je to čuvaj neke tovarne v Melju. Potem so poslali po njegovo ženo, ki je prišla s toplo obleko, plaščem in čevlji. Bila je vesa trda od strahu, ko je videla ponoči kar naenkrat prazno posteljo, v katero se je zvečer njen mož vlečel spat. Mislija je, da je mož zbežal v Dravo ter utonil. Na stražnici je povedala, da se je njenemu možu zmešalo od samega alkohola. Neusmiljeno je pil ves teden noč in dan, posledica pa je bil ta nenavadni nočni sprehod po mestnih ulicah in parkih v sami spodnji obleki.

Zatiranje San-Jose kaparja v Sloveniji

Murska Sobota, 4. novembra.

Ze pred leti se je ta najhujši škodljivec sadnega drevja pojavil tudi pri nas v naših najboljših sadnih okoliših. V zadnjem času so oblasti dale ponovno pregledati sistematično razne sadne okoliše, zlasti v obmejnih krajih, ki mejijo na Nemčijo, Madžarsko in sosedno banovino Hrvaško po posebnih komisijah pod vodstvom fitopatologov. Podvzeli so se učinkoviti ukrepi, da se ta nevarni kapar zatre, kjerkoli se pojavi. Tako se je v občini Križevci (okraj Murska Sobota) dalo uničiti (posekati in sežgati) okuženno sadno drevje po ugotovitvi okužbe. Prizadetim sadjarjem je kr. banska uprava nadoknadila škodo in jim dala za nadomestilo brezplačno sadna drevesca iz banovinske drevesnice. S prispevkom 100.000 din od Prilivčarjeve izvozne družbe »Prizad« je kr. banska uprava izvedla sistematično škropljenje sadonosnikov v okrajih Lendava in Brežice že tekom spomladi, v kolikor so dopuščale vegetacijske razmere. S tem zatiranjem delom se bo letos in prihodnje spomlad nadaljevalo v večjem in organiziranem obsegu.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometriski stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost	Občinstvo	Veter (mer. jakost)	Pada-vine (mm)	Vrsta
Ljubljana	765,8	6,0	5,2	93	10	NE ₁	0,7 dež
Maribor	765,4	4,9	4,0	90	10	0	0,3 dež
Zagreb	765,8	9,0	4,0	90	10	NE ₁	2,0 dež
Belgrad	765,6	7,0	5,0	90	10	E ₁	7,0 dež
Sarajevo	765,0	14,0	7,0	90	10	0	—
Vis	764,1	14,0	11,0	90	8	0	1,0 dež
Split	762,6	13,0	13,0	90	7	NE ₂	—
Kumbar	762,1	19,0	13,0	90	5	N ₁	3,0 dež
Rab	763,7	15,0	10,0	90	10	NE ₂	—
Jugorovnih	761,9	21,0	12,0	90	8	ENE ₁	9,0 dež

Vremenska napoved: Večinoma oblačno in megleno vreme. Tuintam bo rahlo rosilo.

Koledar

Danes, sobota, 4. novembra: Karel Boromej. Nedelja, 5. novembra: Zahvalna nedelja. Zaharija in Elizabeta.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Rejska c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Tržaška c.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljala od sobote ob 8 zvečer do ponedeljka ob 8 zjutraj mestni višji zdravnik dr. Ahčin Marjan, Korytkova 18, tel. 36-34.

Slavni poljski pianist Ignac Friedman, ki je poleg Paderewskega največji pianist poljskega naroda, bo koncertiral v Ljubljani v ponedeljek, dne 6. t. m. ob 20 v veliki Filharmonični dvorani. — Redka je prilika, da pride umetnik tako velikega slovesa v naše mesto, zato tembolj opozarjamo na ponedeljkov koncert. Veliki umetnik bo izvajal dela skladateljev: Bach-Busonija, Chopina, Schumann in Liszta. Friedman uživa sloves enega najboljših interpretov skladb svojega nesmrtnega rojaka Friderika Chopina. Koncert bo umetniški dogodek prve vrste in se dobe vstopnice po običajnih koncertnih cenah v knjigarni Glasbene Matice na Kongresnem trgu. Prav tam se dobi tudi podrobni spored koncerta.

Filozofsko društvo v Ljubljani bo imelo drevi ob 18 v predavalnici mineraloškega instituta na univerzi svoje prvo predavanje. Predavala bo docenka ga dr. Alma Sodnikova o temi: Filozof F. S. Karpé in »Academia operosorum«. Odloomek iz zgodovine filozofije pri Slovencih. K predavanju so vabljeni vsi, ki se zanimajo. Vstop prost.

Računi vsesvetke akcije še niso zaključeni, ker vse sodelujoče organizacije še niso oddale zbranih odkupnin in tudi nekateri dobavitelji še niso predložili računov, prav tako pa dobrotniki še vedno pošiljajo svoje prispevke, predvsem pa uradi, zavodi in podjetja, ki so bili pismeno naprošeni za sodelovanje pri zbiranju odkupnin od razkošja na grobovih in prid mestnim revežem. Vse zamudnike lepo prosimo, naj hite.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20.

Sobota, 4. novembra: »Striček Vanja«. Red B. Nedelja, 4. novembra ob 15: »Snežulčica«. Mladinska predstava. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. Ob 20: »Številka 72«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. Ponedeljek, 6. novembra ob 15: »Antigon«. Predstava za klasično gimnazijo.

Opera — Začetek ob 20.

Sobota, 4. novembra: »Pri belem konjčku«. Iyven. Znižane cene od 30 din navzdol. Nedelja, 5. nov. ob 15: »Glumač Matere božje«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. Ob 20: »Kjer škranček žvrgoli«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. Ponedeljek, 6. novembra: Zaprt. Torek, 7. novem. »Glumač Matere božje«. Red B. Četrtek, 9. novembra: »Figarova svatba«. Premiera. Premierski abonma.

Repriža Čehovljeve igre »Striček Vanja«, ki je doživela na premieri zelo tople in lep uspeh, bo drevi za red B. Zanimivo podane vloge v tej nastroja polni igri iz polpreteklih dobe so našle živahen odziv. V naslovni vlogi Levor.

Prvič v letošnji sezoni bodo ponovili jutri, v nedeljo, popoldne po znižanih cenah priljubljeno mladinsko igro »Snežulčica« v stihih Pavla Golie. Starši, razveselite svoje malčke ter jih pripeljte k igri, ki bo ostala otrokom v najlepšem spominu. »Številka 72« je Langerjeva igra, katere dejanje se godi v ženski kaznilnici, kjer igrajo kaznjenci od neke jetnice napisano zgodbo zločina, v katerega je bila zapletena. Dejanje in nepredvidene okolnosti dokazujejo njeno nedolžnost. V glavni vlogi Mira Danilova. Cene znižane.

Nocoj bo prva repriža izvrstno uspele opere »Pri belem konjčku«, katere poslednja predstava je bila priča, da ima dobro operetno delo vedno svoje občinstvo. Razen Zupana, Pečka, M. Sancina, B. Sancina, Poličeve in Barbičeve bo nocoj nastopila tudi gđ Bankartova, ki se je že večkrat izkazala pri produkcijah dramskega šole. Cene znižane. Opereto bodo ponovili jutri, v nedeljo, popoldne.

V nedeljo zvečer bodo peli nad vse priljubljeno Gotovčovo opero »Ero z onega sveta« z gosp. Francem v naslovni vlogi. Cene znižane.

Ob 150 letnici Linhartovega odrskega dela »Veseli dan ali Matiček se ženi« bo drugi teden v operi premiera Mozartove »Figarove svatbe«, v kateri bodo nastopili: Vidaličeva, Kogejeva, Heybalova, Poljanarjeva, Janko, Betetto, Marček, Zupan, Orel in Rus oz. Sldoljev. Ta izvrstna Mozartova opera že danes velja za eno najboljših komičnih oper vse svetovne literature. Libreto je prirejen po znani Beaumarchaisovi komediji, ki je služila za podlago tudi prvemu našemu odrskemu delu, Linhartovemu »Matičku«.

Mariborsko gledališče

Sobota, 4. novembra ob 20: »Navihanka«. Red B. Nedelja, 5. novembra ob 15: »Veriga«. Znižane cene. — Ob 20: »Navihanka«.

Konec tedna v mariborskem gledališču. V soboto 4. t. m. je prva ponovitev pri premieri zelo prisrčno sprejete Benečeve opere »Navihanka«. Na vrsto pride red B. — V nedeljo bo druga letošnja popoldanska predstava, Finčgarjeva priljubljena ljudska igra »Veriga« (po znižanih cenah), zvečer pa se ponovi glasbeno zelo melodična, vsebinsko pa vseskozi zabavna in napeta opereta »Navihanka«.

Ker je V. Janko nenadno obolel, je takoj sledila naslednja točka »Španski ples« B. Adamiča. Izvajala ga je Lidija Wisiakova natanko, malo ostro, pa kljub temu ne pretirno ritimizirano, sicer pa lahkotno, v lepi drž. graciozna figurina.

V drugem delu akademije je najprej nastopila Šaričeva z recitacijo Prešernovega »Neiztrohnjenega arca«. Njena sugestivna izrazna sila je oživljala besede in stavke k blesteči prisotnosti in prijemljivosti. Človeku se je zdelo kakor bi šele po tej njeni interpretaciji pesem dobila tudi zanj avto-dejansko, veliko vrednost in krasoto.

Basile Lupša je z dostojanstvenim pezo nato odpel Adamičev »Noč je tožna« ter Premrlovo »Znamenje«.

Sledila je recitacija Gradnikove »V žareči jeni« in »Kosovelove pesmi. Recitala je Mira Danilova, jasno, mirno, z lepim emislom za tok fraze in mesto akcenta.

M. Kogejeva je nato odela Kogojev »Istriki« motiv in R. Wagnerjevo »Bolesti«. Kakor vsi prejšnji, je bila tudi ona deležna navdušenega sprejema od strani občinstva.

Vse pevce je pri klavirju pametno in delikatno spremljal dr. Svara.

Izborno je uspeša S. Janu recitacija Klopčičeve »Kristofu Kolumbu Indije Komandije«. Jana odlikuje posebno jasen izgovor, interpretacijsko razumno gnete stavčni emisel in učinkovito pomagala skritim viškom do veljave, ne da bi s tem motil zložit verzov in enovitost pesmi.

Operni orkester je nato pod dirigentom Neffatom odigral uverturo Borodinovega »Kneza Igorja«. Orkester in dirigent sta uverturo oživila v vsem njenem mogočem, arhaično učinkujočem blišču krepko in navdušujoče.

Kogojeva akademija, ki je bila enoči prirejena v našem opernem gledališču, predstavlja prav lep umetniški večer, pri katerem so se skupnemu plemenitemu namenu vprid porudili vsi naše člani obeh naših gledališč. Občinstvo je z lepo uspešno večera odhajalo prav zadovoljno. Upajmo, da bo tudi gnotni uspeh kolikor toliko zadovoljiv.

Športne vesti

Jutrišnji športni spored je omejen samo na nogomet. Zato pa je tega tem več. Jutrišnja nedelja pomenja za Ljubljano višek v športnem pogledu. Naši ligasti imajo v gosteh znamenite zagrebške »purperce«, torej moštvo, ki je imelo letos največ uspehov izmed vseh nogometnih moštev v Jugoslaviji.

Gradjanski v Ljubljani

Prvi del tekem v hrvaško-slovenski ligi smo zaključili ne s prevelikim uspehom za slovenskega liguša Ljubljano. Ljubljana tiči s svojimi sedmimi točkami na sedmem mestu; ob bolj primeren pazzljivosti in večji borbenosti bi bila naša Ljubljana lahko na mnogo boljšem. Toda sedaj ni več vredno razmišljati o napakah, ki so jih zagrešili igralci bodisi vodstvo edinega slovenskega liguša. Dejstvo je, da bi bila Ljubljana danes lahko na boljšem kot pa je sedaj. Zato opozarjamo ob prvi polovici končanih tekem le toliko, da ni še vse zamujeno in da je mogoče še marsikaj popraviti. Naš jutrišnji gost je zagrebški Gradjanski. Po vseh prognozah lahko rečemo le toliko, da bo Gradjanski po vsej verjetnosti odnesel iz Ljubljane lepo zmago; kajti če se našemu ligušu ni posrečilo na domačem igrišču premagati niti varaždinske Slavije niti Saška in niti osješke Slavije, pač ne more računati na točke pri Gradjanskem, ki je ostal doslej še nepremagan in ki je ravno prejšnjo nedeljo proti Haški pokazal, v kako odlični formi se nahajajo njegovi igralci. Da, spominjamo se lepih podvigov slovenskih klubov, ki so premagali Gradjanskega ravno takrat, ko je bil na višku svoje moči. Toda žal danes na kaj takega ne moremo računati. Eno pa je prav gotovo: vsi ljubitelji nogometnega športa bodo jutri popolnoma zadovoljni. Gradjanski je danes nedvomno eden najmočnejših klubov v državi in zato pomeni prvenstveno gostovanje takega moštva za Ljubljano prvotni športni dogodek. Moštvo Gradjanskega bo tudi v Ljubljani kakor povsod drugod privabilo na igrišče rekordno število gledalcev. Ljubljana svojega moštva za jutrišnjo tekmo ne bo mnogo izpreminjala; pač pa bo gotovo igral Ceglar, ki si je že opomogel od splitske bleisure. Tekmo bo sodil g. Bažant.

V Splitu bo imel Hašk najbrj precej težko delo proti drugemu zastopniku Splita. Zelo verjetno je, da bo Hašk odnesel iz Splita obe točki. V Varaždinu se srečata klub, ki je imel doslej največ sreče in klub, ki ga je dosedaj spremljala neverjetna smola. Bogve ali se bo tudi topot nasmejala sreča Sašku, ali pa bo Slavija zabeležila svojo prvo zmago v letošnjem prvenstvu. Računamo na drugo. Sodi znameniti Jirasek.

Concordia igra v Osijeku proti tamkajšnji Slaviji. Rezultat je težko prerokovati. Zmaga enega ali drugega moštva ne more presenetiti: zmaga bo oni, ki bo boljše razpoložen. Sodi g. Kujundžić.

Prvenstvo LNP

Z nezmanjšano silo gre naprej tudi naše domače nogometno prvenstvo. V Ljubljani bosta dve tekmi.

Ob 10 dopoldne se srečata na igrišču Ljubljane Hermes in Reka. V prvi tekmi je bila Reka za 1 gol boljša. Jutri bo tekma izenačena, borbeno in zanimiva.

Druga prvenstvena tekma LNP bo tudi dopoldne na igrišču Jadrana ob 10.15. Srečata se bosta Jadrani in Svoboda. Trnovčani bodo na svojem igrišču nevarnejši in je računati z njihovo zmago. V predtekmi se srečata juniorski moštvi Jadrana in Ljubljane.

Na Jeseničah bo najzanimivejša in najostrejša borba. Srečata se Bratstvo in Mars — torej vodilna kluba v ljubljanski skupini. Mars je v zadnjem času popustil in zmaga Jeseničanov ne bo nič presenetljiva.

V mariborski skupini se srečata dva para: v Mariboru Rapid in CSK, v Čakovcu pa Gradjanski in Maribor.

V celjski skupini pa: Celje: Hrastnik in Celju in Amater: Atletiki v Trbovljah.

Tekme na igrišču varaždinske Slavije do nadaljnjega prepovedane. Zaradi žalostnih dogodkov pri zadnji prvenstveni tekmi v Varaždinu je zagrebška nogometna podzveza sklenila, da do nadaljnjega Slavija na svojem igrišču ne more igrati tekem. Pri nedeljski tekmi med Concordijo in Slavijo je prišlo do neljubih incidentov. Publika je namreč vdrla na igrišče in dejansko napadla igralce zagrebške Concordije in sodnika g. Deržaja. Ker pa je ta preklel prišel prepozno, je zagrebška nogometna podzveza izjemoma dovolila, da sme varaždinska Slavija odigrati jutrišnjo tekmo s Saškom še na svojem igrišču. Hrvatska nogometna zveza bo poslala v Varaždin svojega posebnega delagata, ki bo na licu mesta vodil preiskavo o krivcih nedeljskih incidentov.

Vojne nekdanj in danes

Tudi vojne v preteklosti niso človeštvu prav nič manj prizanašale kot današnje

Človek bi mislil, da so vojne v starem in v srednjem veku bile mnogo manj krvave in da so zahtevale mnogo manj žrtev kakor pa moderne, ko imamo orožje vseh mogočih vrst, ki si ga je izmislil človek, da uničuje samega sebe. Toda človek je imel vedno in v vseh časih kaj takega pri rokah, s čimer je moral in rušil. Seveda je bilo orožje do iznajdbe smodnika mnogo enostavnejše v primeri z današnjim, za takrat pa višek vojne tehnike.

Kar je danes vojak puška, to je bil v starem in srednjem veku vojak meč in zbrazen »srce junaško«, kar pa danes ne velja več v toliki meri. Poleg tega poznamo iz zgodovine še druge vrste orožja, ki so se ga narodi posluževali v vojnah. Največji mojstri v vojni umetnosti so bili Rimljani, skozi katerih zgodovino se vleče nit krvavih vojsk. Ti so izumili metalne stroje, s katerimi so izstreljevali 2 do 10 kilogramov težke sulice, na razdaljo 300 do 350 metrov. Sulice so bile iz železa ali pa iz lesa. Lesene so bile prevlečene z žveplom ali smolo in so jih vojaki, preden so jih zagnali, zažgali. Med letom se je sulica še bolj razvnela in kamor je padla, tam je zažgala, kar je bilo v bližini gorljivega. Druge zopet so bile namočene v krvi in gnoju razpadajočih konj. Te sulice so imele namen, povzročiti pri sovražniku epidemijo. Tako vidimo, da

rabljali tudi tako imenovane »ovne«. To so bila bruna, obita na enem koncu z železom. Vsele so na močnih verigah in vojaki so jih potiskali nazaj ter zopet spuščali. Kovinasti konec je butal ob zid in ga polagoma porušil. Skozi nastalo odprtino je vdrl sovražnik, ki je že čakal pripravljen.

Kakšne pa so bile žrtve, ki so jih vojne včasih zahtevale. Primerjajmo nekdanje in današnje orožje bi človek mislil, da so bile nekdanje vojne nekakšni eprehodi za prezračenje pljuč in zboljšanje teka. Toda

Vojne v preteklosti so bile prav tako uničevalne

in krvave ter so zahtevale prav tako številne žrtve kakor moderna vojna, ali pa morda v primeri z današnjo izpopolnitvijo orožja še več. Kajti če so se danes po eni strani silno povečale in izpopolnile razne vrste orožja, so se po drugi strani prav tako povečala in izpopolnila razna uredstva, ki se moderna vojna bori z njimi proti novemu orožju. Pa tudi današnje zdravstvo je tako napredovalo, da lahko uspešno poseže vmes, bodisi glede ran in poškodb dobljenih v vojni, bodisi glede raznih epidemij, ki so bile vedno v zvezi z vojno. Bitke, ki so trajale po nekaj ur ali dni, so zahtevale prav tako veliko žrtev ali pa še več, pri čemer moramo seveda upoštevati tedanji način vojskovanja, zlasti pa orožje, ki so ga tedaj poznali in uporabljali. Če pogledamo nekatere primere iz zgodovine, bomo videli, kakšne velike žrtve so zahtevale vojne v preteklosti.

Znana je bitka pri Kanah, ki je bila med Rimljani in Kartazani in v kateri je glavni vojskovodja Hanibal Rimljane temeljito premagal. Bitka je bila leta 216 pred Kristusovim rojstvom in je zahtevala velike žrtve. Po poročilih rimskega zgodovinarja Livija, je od 80.000 Rimljanov padlo nič manj kakor 50.000, torej dobra polovica. Ta številka je ogromna, če pomislimo, da je bitka trajala samo nekaj ur. K temu pa je treba prišteti še izgube Kartazanov. V pretekli vojni se najbrž ni zgodilo, da bi v nekaj urah padlo toliko ljudi. Druga taka bitka je bila leta 9 po Kr., ko so Germani v tridnevni ogroženih borbah pobili v Teutoburškem lesu okrog 20.000 rimskih vojakov. Te številke nam dokazujejo, da tudi te vojne niso prizanašale.

Leta 1813 so se v bitki pri Lipskem združile sile zaveznikov proti Napoleonu, da bi ga uničile. Ta bitka, ki jo imenujemo tudi »bitko narodov«, je trajala tri dni in je ena od najbolj krvavih v 19. stoletju. Rezultat bitke, kjer je Francozom tudi že trda predla, je bil, da je na bojišču obležalo 40.000 ranjenih in mrtvih Francozov ter 60.000 zaveznikov. Francoška artilerija je oddala 95.000 topovskih strelcev. Podobna ter bitki je bila bitka pri Waterloo, kjer se je Napoleon po stoletni vladvi poslednjič poskušal otresti svojih nasprotnikov.

Moč in posledice moderne vojne so se pokazale v bitki med Francozi in Prusi leta 1870. — Morda nobeno srečanje v svetovni vojni ni bilo

Finska zastopnika pri moskovskih pogajanjih — Paasikivi in finančni minister Tanner ob priliki prejšnje vrnitve iz Moskve v finsko prestolnico Helsink. V sredi Tannerjeva žena.

tako hudo na izgubah, računajoč pri tem širino fronte, vojne sile, ki so se udeleževale, orožje in čas trajanja bitke. Ta bitka se je bila 28. avgusta leta 1870 in je padlo v manj kakor dveh urah na dva kilometra široki fronti 21.000 Prusov ter 13.000 Francozov. Seveda se je v svetovni vojni zgodilo, da je imel kak polk velike izgube. Toda upoštevati je treba, koliko »trojnic, topov in drugega orožja je bilo na razpolago.

V svetovni vojni so znašale izgube 12 milijonov ljudi. Te izgube so ogromne, toda upoštevati je treba, kako velike so bile fronte in da se je udeleževalo na milijone ljudi in to vsak dan, neprenehoma skozi štiri leta. In na vse to vojskujoče se človeštvo je želelo in jeklo kar deževalo. Posledice moderne vojne so hujše in žrtve so po številu večje. Toda, če upoštevamo orožje in čas, ki je bil bitkam odmerjen, vidimo, da vojne v preteklosti niso človeštvu nič manj prizanašale.

Toliko jih še nikdar ni bilo za Roosevelta

Ameriška ustanova za ugotavljanje javnega mnenja, o kateri smo v našem listu svoj čas obširno poročali in ki jo vodi dr. Gallup, ima posebno ob sedanjih razmerah na svetu dokaj posla. Tako je ta ustanova zadnjič spet ugotovila, kako ameriška javnost kaj misli o predsedniku USA Roosevelt. Dognala je (in na to ugotovitve se lahko precej zanesemo, ker niso vzete kar tako iz zraka), da je Roosevelt precej pridobil v javnosti vprav zdaj, ko v Evropi divja vojna in ko se v ameriških političnih krogih bje boj za in proti temu, da bi Amerika prodajala evropskim vojskujočim se državam orožje in drugo, kar je v vojni nujno potrebno.

Dr. Gallupova ustanova za ugotavljanje javnega mnenja kar za vsak mesec sproti ugotavlja, koliko Roosevelt na svojem ugledu izgublja ali pridobiva. Tako se je v prejšnjem mesecu pokazalo, da je Roosevelt dosegel rekord v svoji priljubljenosti med vplivnimi ameriški osebnostmi in tudi med ostalim ljudstvom. 64,9 odstotka volivcev je izrazilo svoje popolno zaupanje v sedanjega predsednika Združenih ameriških držav, medtem ko jih je bilo zanj v mesecu septembru 61 odstotkov. V avgustu pa samo 56 odstotkov. Prikupil se jim je v zadnjem času predvsem zaradi svoje sedanje zunanje politike, tiste politike, ki hoče pomagati demokratičnim evropskim državam: Angliji in Franciji in vojni proti Nemčiji.

Zadnji podatki, ki jih je zbrala omenjena dr. Gallupova ustanova, pa tudi kažejo, da je zdaj 52 odstotkov volivcev za to, da Roosevelt še tretjič kandidira za predsednika Združenih ameriških držav, če se bo vojna nadaljevala. Preden pa je vojna izbruhnila pa se je za Rooseveltovo kandidaturu izrazilo le 40 odstotkov volivcev.

To je spet nov dokaz, da bi Amerikanci raje videli, da bi se vojna nadaljevala in da bi tudi Amerika stopila odločno na stran Velike Britanije in Francije. S tem tudi ameriška javnost znova potrjuje Rooseveltove besede, ki jih je sprejeto približno pred enim tednom, ko je dejal: »Ni mogoče, da bi mogli ostati nevtralni v svojih mislih, kakor tudi ne v svojih dejanjih.«

Program radio Ljubljana

Sobota, 4. novembra: 7 Jutranji pozdrav (plošče) — 7.15 Napovedi, poročila — 7.30 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Pisan sopek zdaj dobi, kaj v njem je — uganitelj (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13.02 Pisan sopek zdaj dobi, kaj v njem je — uganitelj (plošče) — 14 Poročila — 17 Otroška ura: a) B. Magajna: Zreko in Liju, 5. branje. Bere avtor sam. b) Pavliha in njegova družina — Lutkov. na igrica — 17.50 Pregled sporeda — 18 Za delopisat — 19 Napovedi, poročila — 18.40 Pogovori s poslušalci — 19.30 Nac. ura — 19.40 Objava — 20 O zunanji politiki (g. dr. A. Kuhar) — 20.30 Nekaj starih, nekaj novih o privedih in strahovih. Pisan večer. Prizor. Izvajajo člani radij. igral družine. Vodi I. P. I. — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Nedelja, 5. nov.: 8 Na dveh harmonikah igrata gg. Jurman Jože in Podobnik Ivan — 9 Napovedi, poročila — 9.15 Prenos cerkv. glasbe iz trnovske cerkve — 9.45 Verski govor (g. dr. C. Potočnik) — 10 Obisk pri J. S. Bachu (plošče) — 10.30 Nedeljski koncert Radijskega orkestra — 12 Za oddih in kratak čas (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.20 Veseli godeji (plošče) — 17 Kmet. ura: Gospodarska navodila in tržna poročila (g. L. Puš) — 17.30 Kmetiči, vmes poje g. Roman Petrovič ob spremljevanju harmonike (g. A. Stanko) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Vskladiševanje in pomen družbe »Silo« za naše gospodarstvo (dr. Caslov Nikitović) — 19.40 Objava — 20 Inž. Oto Muak: Strie Andrej, veselo. igra (člani radij. igral. družine) — 20.30 20.30 Operetni večer. Sodelujejo: gđ. Dragica Sok, g. A. Darian in Radij. orkester — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za zabavo in za ples (plošče)

Ponedeljek, 6. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Solisti (lahka glasba, plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Veseli kvartet — 14 Poročila — 18 Zdravstvo mladinske dobe: Zivljenjski pomen mladostne dobe (g. dr. A. Breclj) — 18.20 Poljske skladbe (plošče) — 18.40 Mesečni slovesni pregled (g. prof. Fr. Vodnik) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Goli Krš, kraški hribi in planine našega juga (inž. Salih Omanović, Bgd) — 19.40 Objava — 19.50 Zanimivosti — 20 Plošče — 20.45 Pevski zbor dr. policijske straže v Ljubljani — 21.30 Plošče — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Rad. orkester.

Torek, 7. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Sol. ura: Naše rudno bogastvo (vodi g. prof. Rafael Bačar) — 12 Vsakemu nekaj (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13.02 Opoldanski koncert Radij. orkestra — 14 Poročila — 18 Plesna glasba (plošče) — 18.40 Stari študentski gradovi (g. Leo Pettau) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Prebivalci Perasta v 18. stol. (dr. A. Dabiničič, Bgd) — 19.40 Objava — 19.50 Deset minut zabave — 20 Časikovski: Uvertura 1812 (plošče — vol. simf. orkester) — 20.20 Anton Leskover: »Vira in nevera« (člani radij. igral. družine) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V odidih igra Radij. orkester.

Sreda, 8. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Nekaj Dvorakovih skladb (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Orglice in harmonika (gđ. Fr. Petan in A. Stanko) — 14 Poročila — 18 Mlad. ura: Elektrifikacija Slovenije, reportaža — 18.40 Kmet in gruda (g. L. Puš) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Pomen 50 letnega obstoja Mešne hranilnice ljubljanske za slov. denarništvo (Ivo Peruci, Lj.) — 19.40 Objava — 20 Vojna godba — 40. ppuka »Triglavskega« dirigent viš. kapelnik F. Herzog — 21.30 Po domače (plošče) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Čitraški tric. »Vesna«.

Drugi programi

Sobota, 4. novembra: Belgrad: 20.10 Pisan večer; 22.10 Prenos koncerta; 22.50 Pl. gl. — **Zagreb:** 20 Prenos opere iz Narodnega gledališča v Zagrebu. — **Ankara:** 20.45 Jazz. — **Sofija:** 20 Ork. koncert; 21: Koncert valček; 21.20 Lahka glasba; 21.30 Pl. gl.; 22.30 Kone. narodne glasbe. — **Bratislava:** 20.20 Pisan sobotni večer. — **Beromünster:** 20.20 Opereta. — **Budimpešta:** 19.25 Napeti; 20.25 Ork. in solistični koncert; 21.05 Pl. gl.; 22.25 Cig. orkester. — **Bukarešta:** 20.15 Pl. gl.; 22.10 Zab. glasba. — **Høerby:** 20.30 Kabaret; 21.15 Nar. koncert. — **Oslo:** 18.25 Harmonika; 19.35 Zab. koncert. — **Sofia:** 20 Pisan določil; 22 Pl. gl. — **Rim-Bari:** 20.10 Pisan glasba; 20.30 Pisan koncert; 21 Simf. koncert; 21.15 Pl. gl. — **Trst-Milan:** 21 Simf. koncert; 22.10 Kone. pihal. — **Florence:** 20.30 Pisana glasba; 21 »Ples v maskah; Verdijeva opera.

Necizprosní Anglež Winston Churchill, ki si je nakopal toliko sovraštva pri Nemcih, da ga ob vsaki priložnosti omenjajo.

Nemška straža na enem renskih mostov. Nedaleč proč je že francoska Maginotova črta. Tako tudi ta slika kaže, da prav resnih bojov na zahodnem bojišču ni, če so francoske utrdbe tako blizu.

A. G. Barrili

DVE BEATRICI

»Kralj je odšel zopet na bojišče; hotel je zavzeti Malago. Tudi kraljica mu je sledila. Meni pa so dovolili, da ostanem v njihovi bližini, ker zbor v Salamanci še ni izdal svoje sodb.«

»Bila je to sreča zame,« je pristavila markiza. »Dolgujem vam življenje. Kako naj poravnam svoj dolg?«

»Če se vam to zdi potrebno, je mogoče samo na en način: bodite moja pokroviteljica.«

»Saj sem vam dala še več: svoje prijateljstvo. Nisem učena in ne bi mogla razpravljati z učenjaki, ki vam nasprotujejo; vendar nekaj razuma imam in vaša dokazovanja so me popolnoma prepričala. Toda bolj kot vaša dokazovanja me je prepričala vaša plemenitost in vaše vzorno življenje. Zenskam je srce bolj merodajno kot pa razum. Ali mi verjameste? Od onega dogodka pri Malagi si vsak dan ponavljam, da je resnica na vaši strani.«

»Da, vsak dan. Čemu bi lagala? In zakaj bi tega ne mogla? Saj molim vsak dan; tako se tudi na kaj drugega lahko spomnim. Kar enkrat pride v moje srce, tega nikoli več ne pozabim. Ko tako mislim na vas in na vaše načrte, že vidim v daljavi otoke, ki jih boste odkrili. Vidim jih z istim zaupanjem enake vere, kot je vaša, don Cristoval, veliki admiral Oceana.«

»Dobil sem nov naslov!« je vzklil don Cristoval.

»Toliko bolje. Sedaj ga vam dajam jaz, a ko bosta kralj in kraljica sprejela vaše predloge, tedaj ga zahtevajte od njiju. To bo moje edino plačilo. Odkrili boste nov svet; postali boste upravitelj odkritih dežel, kraljev namestnik; zame pa boste veliki admiral Oceana. Sanjalo se mi je o tem in te sanje so me privedle do odločitve, da sem se danes sšla z vami.«

Don Cristoval se je ustavil, uprl pogled v mlado ženo, ki je povsila oči in zardela, ter rekel:

»Beatrice de Bovadilla, zahvaljujem se vam za vašo vero; zahvaljujem se vam za to srečno uro. Bilo jih je pač malo v mojem razburkanem življenju. Nisem se nadejal, da bom doživel še katero. Kako lepa je ta vera, ki je vzklila v plemenitem ženskem srcu! Oh, da bi vzklila še v srcu neke druge žene!«

»Kraljica?« je vzklila Beatrice. »Ne dvomite o njej; bodite prizanesljivi. Kraljica v resnici ni tako mogočna, kot mislijo ljudje. Res je odločno branila svoje kraljevske pravice; toda ko so ji bile priznane, si je z vsemi silami morala prizadevati, da bi kralj pozabil na njeno upravičeno odločnost. Oh, ko bi vedel! Poleg kraljice je neka oseba, ki vedno misli na vas; kadar je sama z Izabelo, se ne premano pogovarja z njo o neznani deželi, katero morate odkriti.«

»S kraljico?« je vzklil don Cristoval; »In ta oseba?«

»In ta oseba ima v srcu vero, katero ste ji vdahnili vi. Ni smela bi vam povedati, ker se mi zdi, da mi še ne verjamete popolnoma. Tej osebi je včeraj rekla kraljica: Bavadilla in naša Indija? Kako je to, da že dva dni ne govori šveč o njej? Veličanstvo, Bavadilla ne govori več o tem, ker v teh dneh ni bila niti za hip sama z vami. In kraljica je pristavila: »Prav imaš; ni moja krivda, če si posvetovatelj sledijo drugo drugemu in skrb za vojsko jemlje ves čas. A danes bom našla vsaj eno uro časa, da se bova pogovarjali o bajni deželi, ki še čaka odkritja.«

Don Cristoval se je sklonil ter poln hvaležnosti poljubil markizi roko.

»Gospa,« je rekel in uprl svoj pogled v njene krasne oči, »zdi se mi, da vstajam k novemu življenju, po vaši zaslugi. Odgovoril bom portugalskemu kralju in odbil njegovo ponudbo.«

IV. POGLAVJE

Don Cristovalove razumljive besede so vznemirile markizo. Ostro je pogledala svojega spremljevalca in vprašala:

»Kaj hočete reči s tem?«

»Portugalski kralj mi je pisal zelo ljubeznivo pismo. To je pač najmanj, kar je mogel storiti po krivici, ki mi jo je prizadejal.«

»Se vam li ne zdi, da je njegovo kesanje nekoliko pozno?«

»Da, mislil sem na to. A pomislil sem tudi, da me ljubeznivo vabi na dvor in mi obljublja, da me bo z večjo naklonjenostjo poslušal. Pomislite, da mi prihaja ta ponudba po zasmehu v Salamanci in po brezbriznosti kastiljskega dvora.«

»Res je,« je zašepetala Beatrice. »A vi.«

»Priznavam, da sem bil pripravljen sprejeti njegov predlog.«

»In sedaj?«

»Sedaj mu bom sporočil, da ostanem tukaj.«

»Izvrstno!« je veselo vzklila markiza.

»In prav tako bom odgovoril angleškemu kralju.«